

PRILOGA

ZVONČKU

AND. PERKO, jamski tajnik v Postojni:

Svetovnoznana Postojnska jama.¹⁾

rajem, ki jih je mati priroda obdarila s posebno krasoto, smemo po pravici prištevati Postojnsko okolico. Bujno zeleni travniki, tajnostni gozdi, skrivnostna jezera, solnčnosvetli vodopadi, otrpele skale, črnotemne votline z velikanskimi skalnatimi oboki, s krasno se svetlikajočimi kapniki in z divje romantičnimi podzemeljskimi vodotoki privabljajo vsako leto nebroj prijateljev prirode.

Mesto Postojna leži v obširnem naravnem parku, ki ga obdajajo mogočne stene hriba Soviča, v ozadju pa raztrgano hribovje Hrušice. Tega kraja se še ni dotaknila pretirana kultura modernih postajališč za tujce. Domača udobnost, čist, krepilen kraški zrak, izborna leža, ki nudi nešteto prilik za raznovrstne izlete: to po-

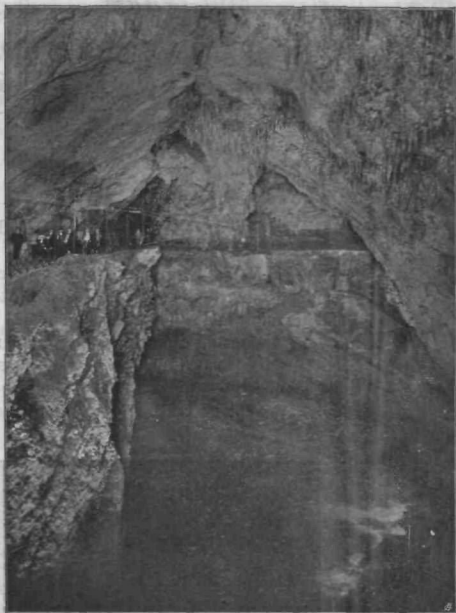
1. Vhod v Postojnsko jama.

¹⁾ Klišeje slik o Postojnski jami nam je dal g. pisatelj na razpolago, zakar mu izrekamo srčno zahvalo.

Uredništvo.

vzdiguje kraj v eno najpriljubljenejših letovišč. Zbirališče turistov iz vseh krajev sveta pa tvori svetovnoznana Postojnska jama.

Ta jama je podzemeljska struga reke Pivke. Med vtokom pri Postojni in razvalino Malega gradu pri Planini, kjer zagleda Pivka zopet beli dan, teče 8900 m pod zemljo in od te dolgosti je nič manj nego 6200 m — približno dve tretjini — do sedaj raziskane. Do podzemeljske Pivke dospemo

2. Stolna cerkev.

razen skozi Postojnsko in Otoško jamo tudi skozi Magdalenin rov ter skozi Črno in Pivko jamo. V Malograjski jami pri Planini (Kleinhäuslerhöhle) je bilo mogoče zasledovati Pivko le v dolgosti 2500 m. Raziskovanje Pivke in Črne jame je končal kraški odbor Avstrijskega turistovskega kluba že leta 1885., Magdalenin rov pa je preiskal šele koncem istega desetletja gozdarski pristav Putick, ki ga je tedaj poslala semkaj avstrijska vlada. Znanemu francoskemu speleologu (t. j. jamoslovcu. Op. uredništva) E. A. Martelu se je posrečilo jeseni 1893. leta, ko je bil premagal velike težkoče, dospeti od

Otoške jame 1700 m daleč v smeri teka podzemelske Pivke skozi ozek, suh jamski hodnik do Magdaleninega rova.

Na velikonočni ponedeljek 1. 1905. sem mogel jaz s poročnikoma Mühlhoferjem in Spillerjem tukaj nadaljevati Martelova raziskovanja. Zaradi visoke vode nam po 16 urni ekspediciji ni bilo mogoče prodreti več kakor 60 m dalje v dosedaj neznane votline. Martin in Mühlhofer iz Trsta sta prevozila 24. avgusta istega leta s pomočjo platnenega čolna, ki je bil last jamske komisije v Postojni, a se je med vožnjo potopil, nadaljnih 150 m po votlini. Šele 19. av-

gusta 1. 1906. je doseglo društvo raziskovalcev podzemelskih jam, po imenu „Hades“, ki sem ga jaz ustanovil, z bičnatim splavom konec teka reke Pivke v Magdaleninem rovu.

Neizmerno truda je stalo, da se je raziskal velik del tajnostnih labirintov podzemelskega Krasa. Vratolomne ekspedicije zahtevajo nedvomno še več neustrašenosti in energije nego najnevarnejše ture po hribih. V resnici zaslužijo pogumni raziskovalci potov skozi večno temo vse naše občudovanje.

Odkritje Postojnske jame je bilo nevarno in je zahtevalo ogromnih žrtev časa, vztrajnosti in denarja. Da-

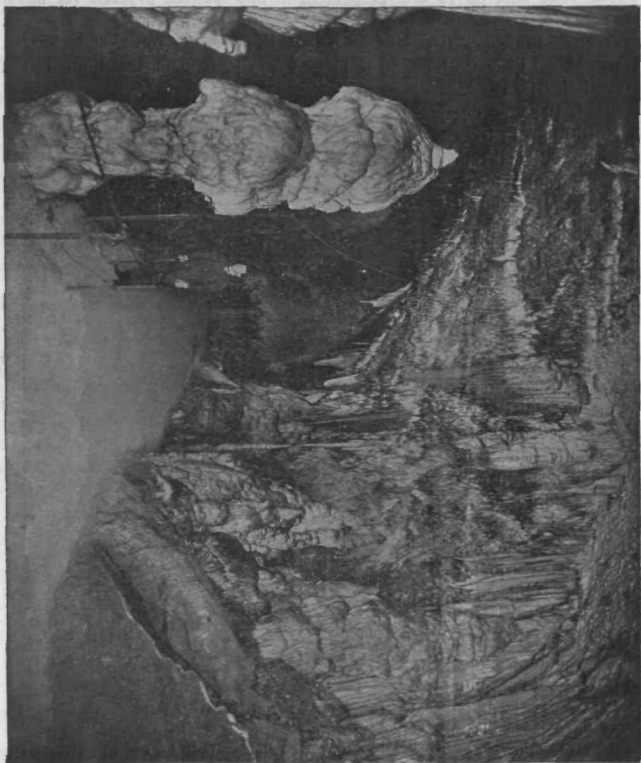
nes pa imamo v njej vse udobnosti izvrstno urejenih potov in bajno električno razsvetljavo. S kolodvora v Postojni nas popelje omnibus v nekaj minutah do senčnatga prostora pred vhodom (Gl. pod. 1) v jamo. Preden prekoračimo gotski portal vhoda, pogledjmo še navzdol, kjer izginja reka Pivka v tmino, a prispe po približno 7 km zračne daljave šele pri Malograjski jami v Planini zopet na dan.

V jami smo. — Prostor, ki je že izpočetka udoben, vendar ne prevelik, se razširja po višini in širjavi do ogromnosti. Nahajamo se v

3. Iz jame Marije Ane.

Stolni cerkvi (Großer Dom, gl. pod. 2.) Električne obločnice se iskre v tej silni dvorani, a svod je še vedno zavrt v tenčico podzemeljskega mraka. Globoko spodaj šumi zelena Pivka, ki se je vidi le kratek tek. Tu

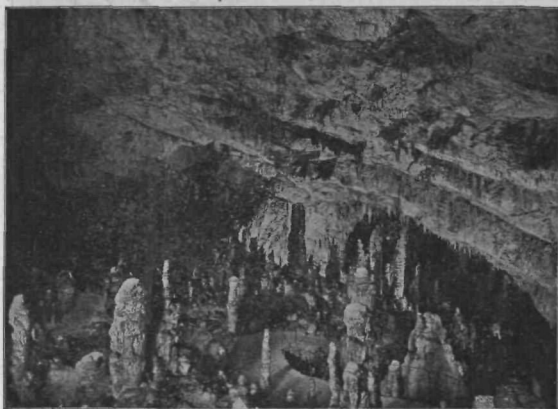

4. Brilliant.

zremo najčudovitejše kamenate tvorbe, ki kažejo, jasno razsvetljene, tajnostne sence. Ko stopamo po 84 stopnicah navzdol proti mostu, ki drži čez Pivko, imamo dovolj časa, da občudujemo vedno nove prizore.

Ko prehodimo še 82 stopnic, dospemo pred vhod v Cesarja Ferdinanda jamo. Tu se začneja 1,6 km dolga železnica, ki drži do Kalva-

rije in prav posebno zanima posetnike. „Ferdinandova jama“ je pravzaprav dolga vrsta večjih in manjših jam z najkrasnejšimi kapniki. Navedemo le prižnico, mesnico, mali vodopad, parobek v železu (spomin na Dunaj), levovo glavo, krstni kamen, sarkofag, gledališko ložo, stol sv. Petra, ječo itd.; to so imena, ki se najbolj prilegajo tem čudežnim oblikam. Ko smo si vse to ogledali, pridemo v največjo votlino v Ferdinandovi jami, na plesišče. Na tem velikanskem prostoru, ki ga razsvetljujejo električne obličnice in brezštevilo sveč, je vsako leto na Binkoštni ponedeljek in 15. avgusta sestanek tisočerih tujcev, ki se združijo ob zvokih vojaške in civilne godbe k pravcati ljudski veselici. Pri plesišču

5. Kalvarija.

se cepi jama na desno in levo v sklenjen lok, kar ima to veliko udobnost, da ni treba hoditi dvakrat po isti poti.

Ko nadaljujemo pot na levo proti „Cesarja Franca Jožefa“ in „Elizabetini jami“, se nam odpre nov zaklad krasot; divni kapniki se biščijo v svetlobeli in v temnordeči barvi. Tisoče in tisoče let je delovala priroda, preden so nastali čudežni stalagmiti, rastoči iz tal, ali pa raz strop viseči stalaktiti, ki tvorijo najčudovitejše oblike. Tu najdemo krasne skupine Male Kalvarije, dež, krokodila, spečo deklico, ledene sveče, izbo iz briljantov, vrbo žalujko i. dr. Dospeli smo do Belvedera, ki se po pravici prišteva najlepšim delom Postojnske jame. — Na mali planoti, odkoder je najčudovitejši razgled, se nahaja piramida iz črnega marmorja s primernim napisom v spomin na poset cesarske dvojice leta 1857.

Ko zapustimo Belvedere, pridemo do Puščavnika, to je do stalagmita, ki sameva na hribčku. Prekoračivši hrib Ljubelj, si ogledamo Marije Ane jamo (Gl. pod. 3) in stojimo pred Briljantom (Gl. pod. 4)

6. Iz Nove jame.

s svetlobelim blestečim stebrom. Pot nas zdaj vodi k novemu znamenitemu delu jame, h Kalvariji. (Gl. pod. 5.) Ta je približno 40 m visok kamenit hrib, pokrit s stotinami stebrov v najčudovitejših oblikah in vseh barvah; podoba otrpnjenega ljudstva, pomikajočega se na Golgato! Ta dvorana je jako obsežna; strop se vzdiguje do 50 m visoko, in vodoravna prostornost

sega do 200 m. Pot navzgor in navzdol po jako zložnih serpentinah nam nudi bajnolep razgled po električno razsvetljenem gladkem kamenju.

Najdragocenejši zaklad Postojnske jame je položen na konec, na levo od Kalvarije, z imenom Nova jama. (Gl. pod. 6.) (Novo jamo nameravajo vkratkem umetno otvoriti ter jo električno razsvetliti. Op. pis.) Glavna smer, ki ji gre proti severu, tvori takorekoč podaljšano glavno jamo. Železna vrata varujejo ta prostor in njegove dragocene kamene pred nepoklicanimi vsiljenci. Jedva smo dospeli pred Novo jamo, že se nam pokažejo pri razsvetljavi s svetilko prve kamenite podobe, ki se nam zde liki strahovi. Pri vsakem koraku v to negotovost se nam prikažejo nove oblike, novi

7. Iz jame nadvojvode Ivana.

prizori. Svetlobeli blesk odseva iz tmine, od tal se vzpenjajo vitki stebri stalagmitov, stene dičijo divni zastori. Od sten visi na tisoče kratkih, temnih zobov, enakih dežju, ki se je izpremenil v kamen. Ako udarimo na stalagmitov steber, slišimo zamolkel, melodičen glas, podoben daljnemu zvonjenju, odmev se izgublja od visokih sten v praznično tišino, dokler popolnoma ne potihne v dolgih hodnikih. Vedno bolj se množijo kapniške oblike, da skoraj zapirajo nadaljnji prehod. Končno smo premagali ta gručasti, bleščeči svet, tla postajajo ravna, in kapniki so redkeji. Naposled nam zapre pot stropova udrtnina; prišli smo do konca 600 m dolge jame. Nerač se loči turist od te jame; prestopiti mora lestvo navzdol, da pride do znožja Kalvarije.

Pot nas vede zopet nazaj. Poslužimo se majhnih železničnih vozov, da se popeljemo počasi proti koncu zanimivega izleta. Spotoma si ogledamo

še angleško cerkev, drevored iz stebrov ter se peljemo pod zvrnjenim stebrom. Zvrnjeni steber leži vodoravno nad potom; njegov premer znaša 4·5 m, nanj pa se je nakapal še drug steber, ki meri 2 m v premeru. Računajo pa, da rabi kapniška zmes 10 let, preden zraste 0·5 mm; iz tega lahko posnamemo, koliko tisoč let je potrebovala priroda, preden je naredilah 4·5 m v premeru. Vozeč se dalje, dospemo do zemljevida, stebrov dvojčkov, dalje do Nadvojvode Ivana jame (Gl. pod. 7.) z najkrasnejšimi kapniki. Kdor si hoče to jamo ogledati, se mora posebe prijaviti. Dalje vidimo turško sabljo, spečega leva i. dr.

Naposled dospemo do najlepšega, najdivnejšega stvarstva, do slovečega Zagrinjala. Neizrečeno lepo visi kakor iz težkega brokata 3 m dolg stalaktit, ki je skozinskoz bel ter ima 10 cm širok rob pomarančaste, svetlordeče in rjave barve. Zagrinjalo zasluži povsem svoje ime. — Odtod si ogledamo še rdeče morje, veliko in malo cipreso in mimo groba naposled dospemo do izhoda.

Postojnska jama je najbogatejša kapniška votlina in je izmed vseh jam na svetu najlažje dostopna. Vseh njenih krasot prav tako ne moremo opisati, kakor je nemogoče opisati lepo planinsko okolico; noben opis ne bo tako učinkoval na čitatelja, kakor učinkuje na opazovalca priroda sama. Kdor še ni nikdar hodil po prostorih večne noči, nikakor ne more poznati onega občutka, ki se v njem druži strah z zadovoljstvom, ko se posetniku odkrivajo tajnosti podzemeljskega sveta. Neizbrisen pa ostane človeku v spominu tudi vtisk, ki ga napravi nanj svetlo solnce, ko se po dolgih, v večni noči prežitih urah povrne zopet na beli dan.

Pa tudi Postojna sama zasluži, da se v nji pomudimo. In iz mesta se nam nudijo izredno hvaležni izleti v zanimivo okolico: v romantične Škocjanske jame pri Rakeku, k Cerkniškemu jezeru, v Predjamo k znanemu gradu v votlini itd.; tudi tu sem naj bi prihajali planinci!

Strto hrepenenje.

*„Daj mi, daj mi, majka zlata,
blagoslov na dolgo pot,
hrepenenje neutešno
sili v svet me, stran odtod!“*

*Solze, solze, vroče solze
majka je pretakala;
v svet šel sin je — dolge dneve
starka je preplakala.*

*Prišla spet pomlad je cvetna,
zelen bil spet log je, vrt,
a s pomladjo cvetno prišla
je po staro majko smrt.*

*Vračal sin se iz tujine
z bolnim srcem je domov;
prišel je; a majke stare
našel ni — le grob njen nov.*

Makso Smole

